

Відгук

офіційного опонента, Виткалова С.В. на дисертаційне дослідження Василю Олега Павловича «Музичне життя Чернігівщини як культуротворчий феномен України ХХ - початку ХХІ століття», поданого на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 «Теорія та історія культури»

Інтерес до регіонів сьогодні обумовлений не лише актуалізацією питань реформи місцевого самоврядування і змінами, стимульованими цими процесами в їх культурній інфраструктурі, соціально-демографічному складі населення, але й тим, що саме в регіонах зосереджується безліч культурних ініціатив, артефактів і саме регіони здатні сьогодні скласти значну конкуренцію центру країни саме за культурологічними, культуротворчими показниками, розвитком туризму, численних подієвих форм та й демографічними показниками, за якими, приміром, північні райони Рівненщини за приростом населення випереджають усі країни Європейського континенту. Одним словом, регіональний чинник сьогодні актуалізується надзвичайно швидко та ефективно.

У цьому зв'язку аналізоване дисертаційне дослідження, з одного боку, продовжує низку наукових розвідок цього напрямку, а з іншого, - принципово вирізняється із названого ряду не лише широтою охопленої проблематики в контексті локального пошуку, але й спробою його автора виявити специфічні риси, притаманні саме обраному регіону, сформувані відповідні концепції наукового пошуку.

Переконливою є й джерельна база наукового пошуку, а саме фрагменти епістолярної спадщини: листи Т.Шевченка, М.Лисенка, М.Коцюбинського, а також документальна база Чернігівських літературно-меморіального музею М.Коцюбинського, історичного музею В.Тарновського, обласного державного архіву, музею музичної культури місцевого музичного коледжу ім. Л.Ревуцького тощо (С.30 та відповідний розділ роботи), яка якісно

вирізняє дане дослідження, надає йому більшої переконливості і аргументованості.

Чіткою, коректною і вичерпною є структура усієї дисертаційної роботи, починаючи від визначення і аргументації актуальності наукового пошуку, предмету та об'єкту, наукової новизни, практичного значення тощо.

Достатньо широкою є апробаційна база роботи, втілена у необхідній кількості виступів на різноманітних наукових конференціях та публікаціях автора, зокрема й фундаментальних монографіях..

Переконливим є й методологічний підхід до формування основних засад дослідження, запропонований автором у параграфі 1.1, за допомогою якого йому вдалося вибудувати оригінальну концепцію наукового пошуку культурно-мистецьких процесів Чернігівщини. Узагалі перший розділ є вагомим матеріалом, за яким можна сформувати уяву про автора як сформованого науковця.

Загалом дану роботу вирізняє широке історико-культурне тло, яскрава патріотична складова, яка також певним чином позиціонує її автора саме як національного дослідника; вона виявляє й суттєвий внесок даного регіону у культурну скарбницю країни, позаяк кожен із наведених автором культуротворчих мистецьких осередків Чернігівщини сприяв стильовому оновленню художньої культури України (бароко, класицизм, романтизм, реалізм, національний стиль), стаючи певним сегментом, а інколи й *наріжним каменем цілого*, як мистецької матриці, з якої поширювалася художня творчість не лише в регіональному, а й у загальнонаціональному вимірі, виявляючи при цьому її багатопараметровість та багатоаспектність (С.59).

Запропонована авторська концепція культуротворчих віх (етапів) також є цілком умотивованою і сприяє усвідомленню культурного надбання регіону та стає передумовою його концептуального осмислення в контексті духовного поступу України ХХ - першого двадцятиліття ХХІ століття як *культуротворчого феномена* у мистецтвознавчому аспекті.

Повертаючись до змісту роботи загалом, потрібно відзначити, що розділи II-III, мабуть, чи не вперше у такому ракурсі висвітлюють творче надбання Чернігівщини у всеукраїнському контексті і є зразком для аналогічних пошуків для інших дослідників. А створені автором ескізи творчих портретів композиторів, виявлені зокрема й крізь призму музичної педагогіки (п. 2.5) позиціонують Чернігівщину як край глибокого інтелекту, зокрема й у музичній та образотворчій сферах (С. 240, 242), розширюють предметне поле сучасної музичної педагогіки зокрема. Слід наголосити й на ґрунтовному аналізі духовних творів композиторів краю, культурно-мистецький розгляд автором яких вигідно вирізняє п..2.3 серед інших Сюди можна віднести й оригінальну концепцію розгляду виконавської практики, виявленої крізь призму «маєткової культури» відомих українських родин (С.254-.264).

Таким чином, духовна спадщина Чернігівщини створює широкі пізнавальні можливості для розуміння природи української культури і зокрема мистецтва в його справжніх обширах історико-культурного розвитку.

У той же час, віддаючи належне якості проведеного дослідження, чіткій його структурованості, ясності викладу дослідницького матеріалу та іншим, згаданим вище відмінностям, слід акцентувати увагу на окремих технічних складових, а саме - неточностях, які хоча й не впливають на якість проведеної роботи, утім і не додають зайвих аргументів, зокрема не зовсім коректно сьогодні (тобто 2021 р.) характеризувати як початок ХХІ ст.; це можна стверджувати і стосовно «Списку використаних джерел», оскільки під терміном «джерело» мається на увазі дещо інше.

У розділі «Наукова новизна» є твердження про те, що в дослідженні «...розкрито структуру музичного мистецтва, яка включає.....зокрема музичну фахову освіту та популяризацію музики... (С.31-41), що не зовсім так, хоча музична педагогіка впливає й на, приміром, композиторську творчість, оскільки формує її основи. Це можна стверджувати і стосовно не

критичного відбору окремих прізвищ дослідників, особливо коли вони стоять в одному ряду (В.Кремень, Н.Герасимова-Персидська, .Ляшенко,...Л.Савчин) (С.397). Є й інші окремі технічні огріхи (приміром, *цей час*, коли йдеться про певний історичний період; *близько* (50 книг) - майже; *не дивлячись* - не зважаючи, *у кінці* - наприкінці, *учбовий* - навчальний процес тощо. Автор також часто вживає слово «пропаганда», коли більш доречним було б «популяризація»). Є й іншого порядку недоречності (пропуски посилань, або їх неточність (№ 150), помітні переважно у розділі II-III), надмірне вживання словосполучення «ми», хоча дисертація є самостійним дослідженням тощо, які, хоча й не применшують якості проведеного наукового пошуку і репрезентацію його результатів, утім їх потрібно уникати в майбутньому.

Дисертація має концептуальне значення «для подальшого поглиблення досліджень з питань українського музичного мистецтва з погляду вивчення його культурно-історичних засад та музичної освіти відповідно до соціокультурних трансформацій сучасного суспільства». Робота суттєво доповнює існуючу культурологічну та музикознавчу базу у царині музичної регіоніки й пропонує авторський теоретичний підхід до аналізу музичного мистецтва у просторі сучасної художньої культури. Вона є своєю музичною енциклопедією Чернігівщини.

Ця робота також є надзвичайно цікавою, потрібною і для вітчизняного мистецтвознавства, і для культурології, оскільки стимулює подальший науковий пошук, надаючи йому відповідного алгоритму.

Тож виконане на належному фаховому рівні, аналізоване дисертаційне дослідження Олега Павловича Васюти відповідає вимогам МОН України, а саме п. 10, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» стосовно дисертаційних досліджень аналогічного напрямку.

Його апробаційна база (виступи на наукових конференціях, монографії і статті) повною мірою корелюється з окресленими пунктами плану, завданнями, науковою новизною та загальними висновками, має всі ознаки самостійного виконаного ґрунтовного мистецтвознавчого дослідження.

Усе це дає підстави вважати, що дисертант, Олег Павлович Васюта, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора мистецтвознавства за заявленою вище спеціальністю 26.00.01 «Теорія та історія культури».

Доктор культурології, професор кафедри культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету

С.В.Виткалов

